

Neeme Kuningas tõi kolmenädalase vahega lavale kaks Kameeliadaami

Punased ja valged kameeliad

Giuseppe Verdi «La Traviata»
etendus Estonias 7. jaanuaril 1998

Dirigent: Paul Mägi
Lavastaja: Neeme Kuningas
Lavakujundus ja kostüümid: Anna Kontek (Soome)

Valguskunstnik: Esko Suhonen (Soome)

Tantsuseaded: Dmitri Hartšenko

Osades: Violetta – Nadia Kurem, Alfredo Germont – Mati Kõrts, Georges Germont – Väino Puura, Flora – Kädi Kosenkranius, Doktor Grenvil – Teo Maiste, Teenijanna – Ülle Tundla, Teener – Rostislav Gurjev, Gaston – Mart Madiste, Parun Douphal – Villu Valdmaa, Marii d'Obigny – Ain Anger

Esietendus 19. detsembril 1997

Verdi-epopöa Estonias jätkub. Enne jõule esietendunud «Traviata» on veel kuulsam teos kui «Nabucco». Peaaegu kõik aariad ja duetid on hitid, samal ajal kui loo toimumisaega, konteksti ja lavakujundust on tahetud ajas kord siia-, kord sinnapoole nihutada.

1853. aastal peeti kohatuks kujutada ooperilaval kaasaega ning tunda kaasa kurtisaanist kangelannale. «Traviata» esmalavastus kukkus läbi vaatamata püüdele pehmendada selle sisu sajandi võrra varasemasse perioodi viimisega. Dumas' «Kameeliadaami» järgi loodud lugu langenud ja armastuse läbi õilistunud, kuid seltskondlikel nõudmistel armastatud mehest siiski loobuma sunnitud tuberkuloosihagist naisest hakkas vastu 19. sajandi keskpaiga ooperipubliku moraaltundele ja

ja laulumaneer nii väga teisest koolist, et ei kipu ansamblisse sulama. Väga tark on otsus mängida originaalkeeles – on ju helilooja muusikat luues lähtunud ikkagi itaalia keele foneetikast. Põhiapsud Estonia «Traviatas» ei ole muusikalist algupära.

Ooper on mitut kunstiliiki ühendav nähtus. Igaüks neist peab liitu astudes millestki loobuma (kaotama iseseisvust, olema eraldivõetuna mittetäielik). Enamasti domineerivad muusikalised nõudmised. Sõnaline osa peab üle elama lühendamisi ja lihtsustamisi, visuaalne pool muusikat ilmestama, peegeldama, nüansse või tasandeid lisama. Loobumist peab kompenseerima tervikmulje. Kui ühes koostisosas on viga, annab see kohe tunda tervikus.

«Traviata» lavastus näitab taas kord, kui olulised on ooperis kujundus ja valgustus. I vaatuses ja II vaatuse 2. pildis, s.o ballistseenides, on hästi valitud punane valgus – salongi õhk on küünaldest sumbe. Taas mängitakse peeglitega, mis Estonia väheste võimalustega lava avardavad ja liigendavad (kujutatav selts-

Hääled, mis igatsevad
uuenduslikumat
lavastuskontseptsiooni ja
seose loomist tuberkuloosi
ning aidi vahele, on meie
ajale sümptomaatilised.

kond vajab ju varjulisi nurgakesi). Kleidid ei mõju odavalt, nagu eriti kooriliikmete kostüümidega olude sunnil sageli juhtub. Ei näe ka

misega. Dumas' «Kameeliadaami» järgi loodud lugu langenud ja armastuse läbi õilistunud, kuid seltskondlikel nõudmistel armastatud mehest siiski loobuma sunnitud tuberkuloosihagist naisest hakkas vastu 19. sajandi keskpaiga ooperipubliku moraaltundele ja teatriharjumustele.

20. sajandi lõpp ilmutab vastupidiseid soove. Hääled, mis igatsevad uuenduslikumat lavastuskontseptsiooni ja selle raames seose loomist tuberkuloosi ning aidsi vahele, on meie ajale sümptomaatilised.

Kui heita kõrvale kõik teadaolevad norimised Estonia repertuaari kallal ja vaadata, kuidas teater teeb seda, mida ta teeb, siis liigub Estonia kindlasti positiivses suunas. Orkestri kõla «Traviatas» on meeldivalt ühtlane. Üllatuslikult võib sama öelda enamiku solistide ansamblite kohta. **Mati Kõrts** sobib Alfredo ossa suurepäraselt – särav tenorihäääl ja küllalt usutav eelmise sajandi tüüp. **Violetta**, **Nadia Kurem** demonstreerib nii häid *piano*-sid kui ka hea pingega dramaatilist täishääält (paar ehmatavat hetke I vaatusest tahaks ära unustada). Küll aga on **Väino Puura** tämber

Mäng peeglitega avardab isegi Estonia ahtakest lava. Violetta – Nadia Kurem, Alfredo – Vello Jürna.

ajale sümptomaatilised.

kond vajab ju varjulisi nurgakesi). Kleidid ei mõju odavalt, nagu eriti kooriliikmete kostüümidega olude sunnil sageli juhtub. Ei näe ka välja päris nii, nagu oleks Pariisi linnas ainult üks õmbleja.

Seevastu mõjub II vaatuse I pilt (maakoht Pariisi lähedal) kohutavalt. Nähtule ei pruugiks üldse nii suurt tähelepanu pöörata, kui see ei ahistaks muusika ning draama esitamist. Lavaruumi täitev maitsetu kunstleinakask (või -paju) ning kõle valge valgus langevad lavastuse ülejäänud stiilist tähelepandavalt välja. Võimalik, et valiku taga on kontrastitaotlus – salongi rikutus vs puhas maaelu, Violetta vana eluviis vs uus, mõtestatud ja puhastunud elu. Ehk on ka tahetud jätta ruumi draamale: just selles pildis saabub loo murdepunkt, kui Alfredo isa nõuab Violetalt oma poja mahajätmist, mistõttu Violetta murdunud hing ei jõua tuberkuloosist vaevatud keha enam kaua püsti hoida.

Kahjuks ei lase valgus ja kujundus tekkida

Kaks «Traviata» korraga: Jelena Voznessenskaja laulis Violettat nii Tallinnas kui Vaasas ning teenis mõlemas paigas valmistunud vastukajasid.

intiimsel õhkkonnal ning draama ei hakka tööle, ei suuda saalisistuja emotsioonidele ootuspäraselt mõju avaldada. Kuigi peaks tööta isegi nii tuttava skeemi ja ooperi tinglikkuse juures. Hetketi suudab orkestratsioon muljet leevendada.

Ooperi viimases, samuti valges pildis on koolnukahvatus rohkem omal kohal, kuigi oleks oodanud buduaarilikumat keskkonda. Valge baldahhiin – Violetta saamata jäänud pruudiloor – on hea kujund. Aga korraks selle juurde ilmuvad kuradid? Miks äkki nii tugevad sümbolid? Kas kurtisaani hing läheb põrgusse?

Ilusas punases maskiballi-pildis ehmatab koreograafia. Kui naistantsijate nn mustlastants on lihtsalt üks keskmiselt seatud tantsumumber, siis meeste ehk matadooride esinemine jääb täiesti arusaamatuks. Kas esitus

ebaõnnestus või oligi seade mõeldud nii, nagu saali paistis: sihitu heitlemine mantlitega, mille nurkade eest kõrvalseisvad lauljad peavad silmi kaitsma?

Punased ja valged pildid... Võimalik, et see on juhuslik kokkusattumus, kuid kavalehel vihjatakse Dumas' romaanile, mille järgi Kameeliadaam-Violetta kandis alati valgeid kameeliad, välja arvatud mõnel päeval kuus, mil need olid punased. Estonia «Traviata» lavastuse üldmulje võiks olla vähem kontrastne, selle muusikaline külg on kindlasti paremat väärt.

ANNELI REMME

«Traviata» järgmised etendused Estonias 8 veebruaril kl 14 ja 12. veebruaril kl 19.

10. jaanuaril, 22 päeva pärast Giuseppe Verdi «La Traviata» esietendumist Estonias, jõudis rambivalgusesse teinigi Neeme Kuninga lavastatud «Traviata», seekord Vaasa ooperis.

Kui Estonia lavastuse kunstnikutöö pärines soomlaselt Anna Kontekilt, siis Vaasas, vastuoksa, kujundasid «Traviata» eestlased: lavakujunduse tegi Hardi Volmer, koostümid Eldor Renter.

Solistide hulgas oli mitmeid Estonia lavastusest tuntud nimesid: Violetta laulis Jelena Voznessenskaja Moskva Suurest Teatrist, Alfredot Audrius Rubezius Leedu ooperist, Alfredo isa aga Rauno Elp Estonias. Kõik kolm solisti on seotud nn Balti-Botnia ühendusega, mis koondab Eesti-Läti-Leedu-Venemaa-Soomesoliste.

Esietendusel viibinud soome esilaulja Jorma Hynninen ei olnud kiitusega kitsi: ülistavaid sõnu jagus nii välismaistele solistidele kui Vaasa koorile. Vastates pärimisele lavastuse ja lavakujunduse kohta, kinnitas Hynninen: «Stiilne!»

Neeme Kuningale oli «Traviata» juba kuues koostöö Vaasa teatriga. Esmakordselt pani eesti lavastaja sünni maha «Pipi Pikksukaga» 1989. aastal. Esietenduse pidulikuks finaalks anti Estonia pealavastajale Olavi Neuvo mälestusmedal.